

**ÖĞRETMENLERİN ÖZGÜVEN DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ****EVALUATION OF SELF-CONFIDENCE LEVELS OF TEACHERS IN TERMS OF DIFFERENT
VARIABLES****Derya KARAHAN¹, Vedat KARAHAN², Ramazan ÖZYURT³****Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri****Makale Bilgileri****Özet****Geliş Tarihi**

19.09.2024

Kabul Tarihi

12.10.2024

Anahtar**Kelimeler**Öğretmen,
özgüven, eğitim

Yapılan araştırma, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektedir. Yapılan analizler, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin bu değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Yaş değişkeni ile özgüven arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, mesleki deneyimin özgüveni artıran belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Cinsiyet değişkenine yönelik bulgular, kadın ve erkek öğretmenler arasında özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koyarak öğretmenlik mesleğinde cinsiyetin özgüven üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyinin özgüvenle ilişkisi incelendiğinde, yüksek lisans ve doktora yapan öğretmenlerin özgüven düzeylerinde belirgin bir farklılık görülmemiştir, bu da akademik ilerlemenin özgüveni doğrudan etkilemediğini düşündürmektedir. Çalışılan eğitim kademesi değişkenine yönelik bulgular ise öğretmenlerin özgüven düzeylerinin görev yaptıkları okul kademesine bağlı olarak değişmediğini ortaya koymuştur. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin özgüvenlerini artırmaya yönelik destekleyici mesleki gelişim programlarının oluşturulmasının önemini vurgulamakta ve öğretmenlerin pedagojik becerilerini güçlendirmek amacıyla özgüven temelli eğitim politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Article Info**Abstract****Received**

19.09.2024

Accepted

12.10.2024

KeywordsTeacher, self-
confidence,
education

The research conducted examines whether teachers' self-confidence levels differ according to demographic variables such as age, gender, level of education and the level of education they work in. The analyses conducted revealed that teachers' self-confidence levels do not show a statistically significant difference in terms of these variables. The fact that there is no significant relationship between the age variable and self-confidence indicates that professional experience is not a determining factor that increases self-confidence. The findings regarding the gender variable reveal that there is no significant difference between female and male teachers in terms of self-confidence levels, indicating that the effect of gender on self-confidence in the teaching profession is limited. When the relationship between level of education and self-confidence is examined, no significant difference was observed in the self-confidence levels of teachers with master's and doctorate degrees, suggesting that academic progress does not directly affect self-confidence. The findings regarding the level of education variable revealed that teachers' self-confidence levels did not change depending on the level of school they worked in. The research results emphasize the importance of creating supportive professional development programs to increase teachers' self-confidence and indicate that self-confidence-based education policies are needed to strengthen teachers' pedagogical skills.

¹Kızılyer Hüseyin Avni Özden Ortaokulu, Denizli, e-mail: deryakarahan81@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-5644-3077 (Sorumlu Yazar)²Adalet Ortaokulu, Denizli, e-mail: vdtcnmr@gmail.com, ORCID: 0009-0007-1134-385X³Kızılyer Hüseyin Avni Özden Ortaokulu, Denizli, e-mail: beratnisa.20@gmail.com, ORCID: 0009-0003-7992-1960

1. GİRİŞ

Özgüven, bireyin kendine olan inancı, yeteneklerine duyduğu güven ve karşılaştığı durumlarla başa çıkma kapasitesini ifade eden önemli bir psikolojik faktördür. Eğitim bağlamında, öğretmenlerin özgüven düzeyi, mesleki yeterlilikleri, öğretim yöntemlerini benimseme süreçleri ve sınıf yönetimi becerileri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin özgüvenlerinin, onların mesleki tutumlarını, motivasyonlarını ve eğitim sürecindeki etkinliklerini doğrudan etkilediğini göstermektedir (Pelgrum, 2001; Jacobsen ve ark., 2002). Bu bağlamda, özgüveni yüksek öğretmenlerin daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturabildikleri ve öğrenciler üzerinde daha olumlu bir etki bıraktıkları vurgulanmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki özgüvenleri, onların sınıf içindeki karar alma süreçlerinden, ders işleyiş biçimlerine kadar pek çok alanda kendini göstermektedir. Eraydın'a (2010) göre, öğretmenlerin kendi becerilerine yönelik olumlu yargıları, onların öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunları daha etkin bir şekilde çözmelerine ve öğrencilerine karşı daha esnek ve destekleyici bir tutum sergilemelerine olanak tanımaktadır. Özgüveni düşük öğretmenlerin, başarısızlık korkusu, risk almaktan kaçınma ve eleştiriye karşı hassasiyet gibi mesleki gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek tutumlar sergiledikleri belirtilmektedir (Özdemir, 2008). Bu durum, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yalnızca bireysel bir özellik olmadığını, aynı zamanda eğitim süreçlerinin genel niteliğini de etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin özgüvenleri, yalnızca kendilerini değil, aynı zamanda öğrencilerini de doğrudan etkilemektedir. Mutluer (2006), öğretmenlerin özgüven seviyelerinin, öğrencilerin akademik başarıları ve kişisel gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin kendilerine olan güvenleri, onların sınıfta daha yaratıcı, esnek ve öğrenci odaklı bir öğretim yöntemi benimsemelerini sağlamakta ve öğrencilerin özgüven gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Ornstein ve Lasley (2000) ise özgüvenin bireylerin öğrenme süreçlerine aktif katılım göstermelerini, alternatif çözümler üretebilmelerini ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerini sağladığını vurgulamaktadır.

Özgüvenin öğretim sürecindeki rolü yalnızca pedagojik yeterlilikle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda eğitimde teknoloji kullanımında da kendini göstermektedir. Balanskat, Blamire ve Kefala (2006), öğretmenlerin yeni teknolojileri eğitim süreçlerine entegre edebilme becerilerinin, büyük ölçüde özgüven düzeyleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Benzer

şekilde, Etmer (2006), sınıfta dijital araçların kullanımının öğretmenlerin özgüvenlerini artırdığını ve onların daha yenilikçi yöntemler geliştirmelerine olanak tanıdığını ifade etmektedir. Ong ve arkadaşları (2011) ise öğrencilerin duygusal denge ve içsel denetim mekanizmalarını geliştirebilmeleri için öğretmenlerin özgüvenlerinin yüksek olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin profesyonel kimlikleri, yalnızca pedagojik becerilere değil, aynı zamanda kişilik özelliklerine de dayanmaktadır. Uzun, Paliç ve Akdeniz'in (2013) araştırmasına göre, başarılı bir öğretmenin empati kurabilen, insana değer veren, özgüvenli, eleştiriye açık ve gelişime yatkın bireylerden oluştuğu belirtilmektedir. Öğretmenlerin mesleki rollerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için özgüvenlerinin yüksek olması gerektiği, Deci ve Ryan (1987) tarafından da vurgulanmaktadır. Bu noktada, eğitim sisteminde öğretmenlerin özgüven düzeylerini artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi hem öğretmenlerin mesleki tatminini hem de öğrencilerin akademik başarılarını artırmada önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin eğitim süreçlerine olan etkileri ele alınarak, özgüvenin öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri, sınıf yönetimi, teknoloji kullanımı ve öğrenci gelişimi üzerindeki rolü incelenecektir. Özgüvenin öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını nasıl etkilediği ve bu süreçte karşılaşılan zorlukların nasıl aşılabileceği literatür ışığında değerlendirilecektir.

1.1. Özgüven Kavramı

Benlik kavramı, bireyin kendisini nasıl algıladığına dair çok boyutlu bir yapıyı ifade etmektedir. Literatürde benlik ile ilişkili olarak öz-algı (self-perception), benlik kavramı (self-concept), özgüven (self-confidence), öz-kabul (self-acceptance), ego gücü (ego-strength) ve özsaygı (self-esteem) gibi birçok terim kullanılmaktadır. Bu çalışma, benlik kavramını özellikle özgüven perspektifinden ele almaktadır. Ancak, psikoloji literatüründe kişiliğe ilişkin pek çok kavramın farklı terminolojilerle ifade edilmesi, bu alanda bir kavramsal belirsizliğin varlığına işaret etmektedir. Farklı araştırmacıların benzer olguları farklı terimlerle açıklaması ve ortak bir tanım üzerinde uzlaşamamaları, bu konuda disiplinler arası bir standardizasyonun eksikliğini ortaya koymaktadır. Bu durum, kavramsal çerçevenin, ilgili araştırmacının bilimsel yaklaşımına ve benimsediği psikolojik kurama bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir (Soner, 1995).

Özgüven, çoğunlukla "cesaret" ve "kendine güvenme" kavramları ile ilişkilendirilse de, bireyin kendi yeteneklerine ve değerine olan kesin inancını da içeren daha kapsamlı bir kavramdır. Özgüven yalnızca bir zihinsel tutum değil, aynı zamanda fiziksel davranışlarla da desteklenen bir durumdur (Hambly, 1997). Bu bağlamda özgüven, bireyin bedeni, eylemleri ve düşünceleri aracılığıyla yaşamına yön verebilme ve içinde bulunduğu çevre üzerinde kontrol sahibi olabilme kapasitesini yansıtır (Gökner, 2012). Bununla birlikte, özgüven kişinin kendisini nasıl değerlendirdiği ile doğrudan bağlantılıdır. Kendi yeterliliğini sorgulaması ya da kendisini olumlu veya olumsuz bir şekilde değerlendirmesi, özgüven seviyesini etkileyen temel faktörler arasındadır. Özgüven statik bir özellik olmayıp, bireyin içinde bulunduğu koşullara ve yaşadığı deneyimlere bağlı olarak zaman içinde değişebilir (Soner, 1995).

Özgüvenin yüksek olması, mükemmellik ya da hata yapmamak anlamına gelmez. Aksine, özgüven, bireyin hatalarıyla yüzleşebilmesini, kendisini olduğu gibi kabul edebilmesini ve kendi değerini koşulsuz olarak içselleştirmesini içerir. McKay ve Fanning'e (2011) göre özgüvenin en temel unsurlarından biri öz-inançlardır. Kişinin kendisine dair temel inançları, onun dünyadaki yerini nasıl algıladığını belirler. Bu inançlar, bireyin kendisini ne kadar değerli, yeterli, becerikli ve sevimli bir kişi olarak gördüğünü şekillendirir. İnsanların öz-değere, kendilerini önemli hissetmeye ve başkaları tarafından takdir edilmeye duyduğu ihtiyaç, özgüven gelişimi için kritik öneme sahiptir. Bu ihtiyaçlar iki temel boyutta incelenebilir: Birincisi, kişinin başarılı, güçlü ve yetkin biri olarak güven duyulan bir birey olma gereksinimi; ikincisi ise, sosyal çevresinde kabul görmek, saygı görmek ve değerli hissetme ihtiyacıdır (Kasatura, 1998).

Özgüven, bireyin kendisini sevmesi ve kabul etmesiyle doğrudan ilişkilidir. Humphreys'e (2008) göre özgüven, sevimli olma duygusu ve yeterli olma duygusu olmak üzere iki temel bileşenden oluşmaktadır. Bu iki unsur, bireyin kendisiyle barışık olmasını, yaptığı hatalar karşısında kendisine karşı daha hoşgörülü olmasını ve gerçekçi beklentiler geliştirmesini sağlar. Kendini seven ve değer veren birey, başarı ve başarısızlıklarını daha sağlıklı bir perspektiften değerlendirir, ulaşılabilir hedefler belirler ve kendisini olduğu gibi kabul eder. Bu nedenle özgüven, yalnızca bireysel başarı ile değil, aynı zamanda bireyin kendisine yönelik olumlu tutum geliştirmesi ile de doğrudan ilişkilidir (McKay & Fanning, 2011).

1.2. Eğitim Örgütlerinde Özgüven Kavramı

Araştırmalar, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin eğitim süreçlerindeki başarılarını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle özgüvenin, öğretim sürecinde bilgi

kullanımına olan etkisi (Pelgrum, 2001) ve başarı, özgüven ile motivasyon arasındaki pozitif ilişki (Jacobsen ve ark., 2002) bilimsel çalışmalarda vurgulanan önemli bulgulardır. Öğretmenlerin kendi becerilerine ve yeteneklerine dair kişisel algıları (Eraydın, 2010), onların ders içi uygulamalarında, öğrencilere rehberlik etme biçimlerinde ve karşılaştıkları sorunlarla başa çıkma stratejilerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin belirli görevleri yerine getirme konusundaki inançları, öğretim sorumluluklarını nasıl ele aldıklarını ve öğrencileri üzerinde bıraktıkları etkiyi doğrudan şekillendirmektedir.

Özgüveni düşük öğretmenlerin, başkalarının onayına ve beğenisine daha fazla ihtiyaç duyduğu, risk almaktan çekindiği, başarısızlık korkusu yaşadığı ve eleştiriye karşı daha hassas olduğu ifade edilmektedir (Özdemir, 2008). Öğretmenlerin özgüven düzeyi, yalnızca kendi mesleki gelişimlerini değil, aynı zamanda öğrencilerinin özgüvenini de olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durum, sağlıklı bir özgüven gelişimi için aile ortamının yanı sıra okul ortamının ve öğretmenin rolünün de büyük önem taşıdığını göstermektedir (Mutluer, 2006). Yüksek özgüvene sahip bireyler, öğrenme ortamlarında daha etkili öğrenme deneyimleri yaşamakta (Ornstein ve Lasley, 2000), kişiler arası iletişimde bağımsız ve yaratıcı davranışlar sergileyebilmekte, alternatif çözümler üreterek daha yenilikçi yaklaşımlar geliştirebilmektedir (Yıldırım, 2004).

Öğretmenlerin özgüveni, öğrencilerinin akademik ve kişisel gelişimlerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Özgüveni yüksek öğretmenler, öğrencilerini daha yaratıcı, problem çözme becerisi gelişmiş ve risk almaktan çekinmeyen bireyler olarak yetiştirebilirler (Tokinan ve Bilen, 2011). Nitekim, özgüveni yüksek bireylerin mesleklerine daha olumlu yaklaştıkları ve bu durumun profesyonel başarılarını artırdığı da belirtilmektedir (Özgen, 2012). Bununla birlikte, Balanskat ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, eğitimde yeni teknolojilerin kullanımında en büyük engelin bilgi eksikliği, düşük motivasyon ve özgüven eksikliği olduğu vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Etmer (2006), sınıfta teknoloji kullanımının öğretmenlerin özgüvenleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyen bir öğretim anlayışı, onların özgüven gelişimlerini olumlu yönde etkileyebilir. Ong ve arkadaşları (2011), öğrencilerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını dengeleme ihtiyacının eğitim müfredatına entegre edilmesiyle, olumlu benlik algısının ve içsel denetim mekanizmalarının güçleneceğini ve böylece özgüven gelişiminin destekleneceğini öne sürmektedirler. Uzun ve arkadaşlarının (2013) yaptığı bir araştırmada, Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin, profesyonel öğretmen

kimliğini empati kurabilen, insan odaklı, özgüven sahibi, eleştiriye açık ve gelişime yatkın bireyler olarak tanımladıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kişisel özellikleri, mesleki becerileri ve pedagojik yaklaşımları eğitimde kaliteyi belirleyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Öğretmenin rolü oldukça karmaşıktır ve başarılı bir şekilde yerine getirilebilmesi için belirli kişilik özelliklerine ve yetkinliklere sahip olunması gerekmektedir (Deci ve Ryan, 1987). Kendine güvenen öğretmenler, öğrencilerine karşı daha açık ve saygılı bir tutum sergileyerek onların kendilerini değerli hissetmelerine katkıda bulunabilirler. Coopersmith ve Feldman (1974), öğretmenlerin öğrencilere yönelik olumlu ve destekleyici bir yaklaşım sergilemelerinin, öğrencilerin akademik performanslarının ve özgüven gelişimlerinin artmasında önemli bir faktör olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda, eğitimde öğretmenlerin özgüvenlerinin artırılması hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha başarılı nesiller yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlerin özgüven düzeyleri, eğitim sürecinin etkinliği açısından kritik bir faktördür. Yüksek özgüvene sahip öğretmenler, sınıf yönetimi becerilerini daha etkili kullanmakta, öğrenci motivasyonunu artırmakta ve öğretim süreçlerinde daha verimli olmaktadır (Bandura, 1997). Araştırma, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi gibi demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini inceleyerek, eğitim sisteminde öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyici stratejiler geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Özgüven, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini, sınıf yönetimi becerilerini ve öğretim süreçlerindeki etkinliklerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Bu bağlamda, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerin hangi değişkenler doğrultusunda farklılık gösterdiğinin ortaya konulması, eğitim sisteminde öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyici politikalar geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Araştırma kapsamında, öğretmenlerin özgüven düzeyleri ölçülerek yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiş, elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin mesleki özgüvenlerini artırmaya yönelik öneriler geliştirilmiştir.

1.5. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin özgüven düzeyleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin özgüven düzeyleri yaş bakımından farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmenlerin özgüven düzeyleri cinsiyet bakımından farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin özgüven düzeyleri eğitim düzeyi bakımından farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin özgüven düzeyleri çalıştıkları eğitim kademesi bakımından farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Çalışma, tarama (betimsel) modeline dayalı olarak tasarlanmıştır. Tarama modeli, mevcut durumu belirlemek, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve verileri betimleyici bir çerçevede analiz etmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmada, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Honaz ve Merkezefendi ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan öğretmen oluşturmuştur. Çalışma grubunda 126 öğretmen yer almıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Özgüven Ölçeği: Araştırmada öğretmenlerin özgüven düzeylerini ölçmek için Akın'ın (2007) geliştirdiği "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Özgüven Ölçeği, iç özgüven (17 madde) ve dış özgüven (16 madde) olmak üzere 2 alt faktör ve toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yük değerleri 0,31 ile 0,75; iç tutarlılık katsayıları ise ölçeğin tamamı için 0,83, iç özgüven için 0,83, dış özgüven için 0,85'tir. Toplam madde korelasyonları ise 0,30 ile 0,72 arasındadır. 33 maddeli Özgüven Ölçeği, 5 dereceli likert tipi hazırlandığı için ölçekten alınabilecek en yüksek değer 165, en düşük değer ise 33 olabilmektedir. Ölçeğin Cronbach

Alpha güvenirlik katsayısı değerleri iç özgüven için 0,97, dış özgüven için 0,87, ölçeğin tamamı için 0,94 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı değerleri iç özgüven için 0,90, dış özgüven için 0,76, ölçeğin tamamı için 0,92 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu okul müdürlerine Google Form ile iletilmiş ve yanıtlar alınmıştır.

2.5. Veri Analizi

Çalışmada SPSS 26.0 programı kullanılmış ve analizler Anova ve T-testi ile gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Özgüven Düzeylerinin Yaş Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Özgüven düzeyi	22-30	19	3,5247	,33258	,318	,812
	31-40	28	3,6082	,33348		
	41-50	59	3,5645	,35757		
	51 ve üzeri	20	3,6106	,30276		

Tablo 1'de öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Ortalama özgüven düzeyleri yaş gruplarına göre küçük farklılıklar gösterse de gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için F değeri ve p değeri önemlidir. $F(3, 122) = 0,318$, $p = 0,812$ sonucuna göre, yaş grupları arasında özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. p değeri (0,812), 0,05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için yaş grupları arasında özgüven düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Öğretmenlerin özgüven düzeyleri yaşlarına göre değişmemekte, yaş faktörü özgüven üzerinde belirleyici bir etkiye sahip görünmemektedir.

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin özgüven düzeylerinin cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Özgüven Düzeylerinin Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Özgüven düzeyi	Kadın	84	3,5898	,35353	,671	,516
	Erkek	42	3,5469	,30590		

Tablo 2'te öğretmenlerin özgüven düzeylerinin cinsiyet bakımından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır. Kadın öğretmenlerin ortalama özgüven düzeyi (3,5898), erkek öğretmenlerin ortalamasına (3,5469) göre biraz daha yüksek olmasına rağmen bu fark oldukça küçüktür. $t(124) = 0,671$, $p = 0,516$ değerlerine göre, cinsiyetler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı değerlendirilmiştir. p değeri (0,516), 0,05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için kadın ve erkek öğretmenlerin özgüven düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlerin cinsiyete göre özgüven düzeylerinin farklılaşmadığı, cinsiyetin özgüven üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir.

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin özgüven düzeylerinin eğitim düzeyi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Özgüven Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Özgüven düzeyi	Lisans	92	3,6130	,34098	2,670	,073
	Yüksek Lisans	28	3,5011	,28860		
	Doktora	6	3,3485	,40960		

Tablo 3'te öğretmenlerin özgüven düzeylerinin eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Ortalama özgüven düzeyleri, eğitim düzeyine göre lisans (3,6130), yüksek lisans (3,5011) ve doktora (3,3485) şeklinde azalan bir eğilim göstermektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı F ve p değerleri ile değerlendirilmiştir. $F(2, 123) = 2,670$, $p = 0,073$ değerine göre, eğitim düzeyi grupları arasında özgüven düzeyleri açısından belirgin bir farklılık olup olmadığı test edilmiştir. p değeri (0,073), 0,05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için eğitim düzeyleri arasında özgüven açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe özgüven düzeyinde hafif bir düşüş eğilimi gözlemlense de bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durum, eğitim düzeyinin öğretmenlerin özgüven düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin özgüven düzeylerinin çalışılan eğitim kademesi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Özgüven Düzeylerinin Çalışılan Eğitim Kademesi Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Özgüven düzeyi	Okul Öncesi	6	3,4848	,35287	,385	,764
	İlkokul	30	3,5515	,37642		
	Ortaokul	72	3,5779	,33212		
	Lise	18	3,6364	,30339		

Tablo 4'te öğretmenlerin özgüven düzeylerinin çalıştıkları eğitim kademesine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Ortalama özgüven düzeyleri, kademeye göre okul öncesi (3,4848), ilkokul (3,5515), ortaokul (3,5779) ve lise (3,6364) şeklinde küçük farklılıklar göstermektedir. Lise düzeyinde çalışan öğretmenlerin özgüven ortalaması en yüksek, okul öncesi öğretmenlerin ise en düşük olarak görünmektedir. $F(3, 122) = 0,385$, $p = 0,764$ sonucu, gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için kullanılmıştır. p değeri (0,764), 0,05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için çalışılan eğitim kademesi açısından özgüven düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlerin çalıştıkları eğitim kademesi, özgüven düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olarak görünmemektedir. Eğitim kademesi değişse de öğretmenlerin özgüven düzeyleri genel olarak benzer kalmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin yaş grupları arasında özgüven düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu durum, yaş faktörünün özgüven üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığını düşündürmektedir.

Araştırmada, kadın ve erkek öğretmenlerin özgüven düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, cinsiyetin özgüven üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Literatürde de benzer bulgular mevcuttur. Polat (2018)

tarafından yapılan bir araştırmada da çalışanların örgütsel güven algılarının cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile özgüven düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu durum, eğitim düzeyinin özgüven üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Araştırmada, öğretmenlerin çalıştıkları eğitim kademesi ile özgüven düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, eğitim kademesinin özgüven üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde, Ergen (2015) çalışmasında, öğretmenlerin örgütsel sinizm ve örgütsel bağlılık düzeylerinin eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir.

Yapılan araştırma, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi gibi demografik değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bulgular, literatürdeki benzer çalışmalarla uyumludur ve özgüvenin daha çok bireysel ve kişisel deneyimlerle şekillendiğini, demografik faktörlerin ise bu konuda belirleyici olmadığını göstermektedir.

4.1. Öneriler

Araştırma bulguları, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalıştıkları eğitim kademesi açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Ancak öğretmenlerin özgüvenlerini artırmaya yönelik uygulamalı destek programlarının geliştirilmesi ve mesleki gelişim fırsatlarının artırılması, öğretmenlerin bireysel gelişimlerine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına daha fazla katılım göstermesi teşvik edilmeli ve bu programların özgüven gelişimini destekleyici içeriklerle zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.

Yaş değişkeninin özgüven düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olmaması, öğretmenlerin mesleki deneyim kazandıkça özgüvenlerini koruyabildiklerini göstermektedir. Ancak bu süreçte mesleki doyum ve iş tatmininin korunması adına öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle kariyerlerinin ilk yıllarında olan öğretmenlere yönelik destekleyici programlarının oluşturulması, onların mesleklerine olan güvenlerini artırarak daha verimli bir eğitim ortamı oluşturmalarına katkıda bulunabilir.

Cinsiyet açısından öğretmenlerin özgüven düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmaması, eğitim alanındaki cinsiyet eşitliğinin sağlandığına işaret edebilir ancak toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde öğretmenlerin yaşadığı olası psikolojik baskılar göz önüne alındığında, eğitim

kurumlarında kadın ve erkek öğretmenlerin mesleki gelişimlerini eşit düzeyde sürdürebilmeleri için destekleyici mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu kapsamda, öğretmenlerin meslek içindeki yerlerini güçlendirecek liderlik programları geliştirilerek özgüven artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Eğitim düzeyinin özgüven üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, akademik ilerlemenin mesleki özgüveni doğrudan artırmadığını göstermektedir ancak yüksek lisans ve doktora eğitimi alan öğretmenlerin mesleki bilgi birikimi ve araştırma becerileri bakımından kendilerini daha güçlü hissetmeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda, akademik kariyer yapan öğretmenlerin uygulamalı eğitim süreçlerine daha fazla entegre edilmeleri ve akademik çalışmalarını meslektaşlarıyla paylaşabilecekleri akademik platformların oluşturulması önerilebilir.

Öğretmenlerin çalıştıkları eğitim kademesinin özgüven üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmaması, farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin benzer özgüven seviyelerine sahip olduklarını göstermektedir ancak öğretmenlerin görev yaptıkları kademeye özgü zorluklarla başa çıkabilmeleri için daha fazla destek mekanizmasının sağlanması faydalı olacaktır. Özellikle okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini güçlendirmeye yönelik özel eğitim programları geliştirilerek mesleki özgüvenlerini artırmaları teşvik edilebilir.

Öneriler doğrultusunda, öğretmenlerin özgüven düzeylerinin geliştirilmesi için bireysel, kurumsal ve akademik destek mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi sağlanabilir. Eğitim politikalarında, öğretmenlerin mesleki özgüvenlerini artırıcı uygulamaların teşvik edilmesi, öğretmenlerin daha verimli ve motive bir şekilde çalışmasına katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2007). Öz-güven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- Balanskat, A., Blamire, R., & Kefala, S. (2006). *The ICT Impact Report: A Review of Studies of ICT Impact on Schools in Europe*. European Schoolnet.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman and Company.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

- Coopersmith, S., & Feldman, R. (1974). Fostering a positive self-concept and high self-esteem in the classroom. In R. H. Coop & K. White (Eds.), *Psychological concepts in the classroom* (pp. 192-225). Harper and Row.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1024-1037.
- Eraydın, Ş. (2010). *Farklı müfredat programlarında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin öz-duyarlılık, öz-güven ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Ergen, S. (2015). *Öğretmenlerin örgütsel sinizm düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Etmer, P. A. (2006). Teacher pedagogical beliefs: The final frontier in our quest for technology integration. *Educational Technology Research and Development*, 53(4), 25-39.
- Gökner, Ö. (2012). *Özgüven kazanmak* (3. baskı). Arkadaş Yayınları.
- Hambly, K. (1997). *Özgüven* (B. Bıçakçı, Çev., 2. basım). Rota Yayıncılık.
- Humphreys, T. (2008). *Çocuk eğitiminin anahtarı: Özgüven* (T. Anapa, Çev., 4. baskı). Epsilon Yayınları.
- Jacobsen, D. A., Eggen, P., & Kauchak, D. (2002). *Methods for teaching: Promoting student learning*. Merrill Prentice Hall.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve özgüven*. Evrim Yayınları.
- McKay, M., & Fanning, P. (2011). *Özgüven* (6. baskı). Arkadaş Yayınları.
- Mutluer, S. (2006). *Özgüven oluşmasında manevi değerlerin rolü* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ong, E. Y. L., Ang, R. P., Ho, J. C. M., Lim, J. C. Y., Goh, D. H., & Lee, C. S. (2011). Narcissism, extraversion and adolescents' self-presentation on Facebook. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 180-185.
- Ornstein, A., & Lasley, T. (2000). *Strategies for effective teaching*. McGraw Hill.

- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.
- Özgen, B. (2012). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pelgrum, W. J. (2001). Obstacles to the integration of ICT in education: Results from a worldwide educational assessment. *Computers & Education*, 37, 163-178.
- Polat, D. (2018). *Öğretmenlerin yılmazlık düzeyleri ile iş doyumu, mesleki tükenmişlik, örgütsel bağlılık düzeyleri ve örgüt iklimi algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Soner, O. (1995). *Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tokinan, B., & Bilen, S. (2011). Yaratıcı dans etkinliklerinin motivasyon, özgüven, öz yeterlilik ve dans performansı üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 363-374.
- Uzun, S., Paliç, G., & Akdeniz, A. (2013). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin profesyonel öğretmenliğe ilişkin algıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 128-145.
- Yıldırım, İ. (2004). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışların yaygınlığı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 220-228.